

Reactie internetconsultatie wijziging stikstofgebruiksnormen en aandachtsgebieden stikstof

Geachte heer/mevrouw,

Bij deze reageer ik op de internetconsultatie over de wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Urm) over stikstofgebruiksnormen en de aanwijzing van aandachtsgebieden stikstof. Mijn reactie richt zich op waarom het beleidskader gebalanceerd en op korte termijn versoepeld (verruimd) zou moeten worden aangepast, op basis van wetenschappelijke, juridische en praktische overwegingen.

1. Samenvattend standpunt

Het is logisch en gerechtvaardigd om de voorgestelde gebruiksbeperkingen op een aantal punten te verruimen en tegelijkertijd te kiezen voor meer gebiedsspecifieke, meet- en effectgerichte maatregelen. Een versoepeling is verdedigbaar vanuit:

- (a) het bestaande nitrogen legacy probleem waardoor directe extra beperkingen niet onmiddellijk waterkwaliteitverbetering opleveren;
- (b) het streven naar proportionele regelgeving vergeleken met omringende lidstaten; en
- (c) de noodzaak van maatwerk om onbedoelde economische en voedselvoorzieningsschade te beperken.

2. Wetenschappelijke onderbouwing, waarom een directe aanscherping niet altijd het gewenste effect heeft

a. Nitrogen legacy en traagheid van waterkwaliteitsrespons

Recente onderzoekers wijzen erop dat bovengrondse en vooral ondergrondse stikstofvoorraden ('nitrogen legacy') in veel gebieden groot zijn en dat grondwater- en oppervlaktewaterconcentraties vertraagd reageren op veranderingen in input. Dit betekent dat extra kortingen op gebruiksnormen in veel gevallen pas na jaren tot decennia leiden tot merkbare kwaliteitsverbetering in waterlopen of grondwater. Daarom moet wettelijk ingrijpen rekening houden met deze vertragingstijd en prioriteit geven aan maatregelen die direct effect hebben op uitspoeling en ecologische gezondheid, in plaats van uitsluitend het verlagen van gebruiksnormen die pas later effect sorteren.

b. Effectiviteit: gerichte bronmaatregelen boven uniforme verlaging

Wetenschappelijke evaluaties van beleid tonen dat maatregelen die direct de uitspoeling beperken (bijv. bufferstroken, aangepaste bemestingsmomenten, precisiebemesting, gewasrotaties en verbetering van mestopslag-/toepassingstechnieken) vaak kosteneffectiever zijn in het terugdringen van nitraat- en stikstofverlies per geïnvesteerde euro dan een uniforme landelijke extra verlaging van gebruiksnormen. Een beleidsmix, waarbij normen waar nodig worden aangepast, maar waarbij veel nadruk ligt op concrete

bronmaatregelen verdient de voorkeur.

3. Vergelijking met omringende landen en proportionaliteit

Lidstaten zoals Duitsland en Denemarken hanteren andere drempels of instrumenten voor beoordeling en vergunningverlening ten aanzien van stikstofdepositie; sommige van deze landen combineren hogere drempelwaarden met gerichte maatregelen en monitoring. Het is daarom verstandig om bij de Nederlandse normstelling rekening te houden met internationale referenties en proportionaliteit: Nederland moet effectieve waterkwaliteitsbescherming nastreven, maar ook voorkomen dat de agrarische sector onevenredig zwaar wordt getroffen zonder aantoonbaar snel milieuvoordeel. Een realistische, internationaal getoetste uniforme normstelling vergroot bovendien juridische houdbaarheid en maatschappelijk draagvlak.

4. Juridische en uitvoeringspragmatische overwegingen

- a. Handhaafbaarheid en administratie: extreem lage of complexe nationale normen kunnen administratief en bestuurlijk zwaar uitvoerbaar blijken en leiden tot veel bezwaar- en beroepsprocedures. Dit vertraagt daadwerkelijke milieu-inrichting en vermindert de bereidheid van landgebruikers om mee te werken aan praktische maatregelen.
- b. Timing en beleidsconsistentie: aangezien de MER en doorrekeningen bij het 8e actieprogramma aangeven dat maatwerk per gebied (zandregio's etc.) nodig is, is een geleidelijke aanpassing met heldere monitoringscriteria logischer dan een onmiddellijke, brede verscherping. Dit voorkomt juridisch en bestuurlijk rommelen en biedt ruimte voor adaptief management.

5. Sociaal-economische argumenten

Onmiddellijke, brede en strikte verlagingen van gebruiksruimte kunnen de bedrijfsvoering van melk- en akkerbouwbedrijven sterk belasten, met gevolgen voor inkomen, werkgelegenheid en regionale economieën. Een beleid dat prioriteit geeft aan maatregelen met directe milieu-baten, dat tijdelijk versoepelt waar dat verantwoord is, en dat tegelijkertijd investeringen in mitigatie (precisie technologie, buffering, mestverwerking) stimuleert, is maatschappelijk en economisch verstandiger.

6. Concrete aanbevelingen (praktisch en toetsbaar)

- a. Verruiming waar wetenschappelijk onderbouwd: verruim (verhoog) de gebruiksnormen in grondsoorten en gebieden waar modellering en monitoring aantonen dat huidige uitspoeling en depositie grotendeels het gevolg zijn van historische (legacy) voorraden of waar waterkwaliteitsinterventies weinig direct effect zullen hebben.
- b. Snelle inzet op maatregelen met directe uitspoelremming: verplicht en/of stimuleer programma's voor bufferstroken, precisiebemesting, aangepaste bemestingsmomenten, verbeterde mestopslag en -verwerking (slurrytanks, scheidingstechnieken) en maatregelen voor gewasrotatie en rustgewassen in risicogebieden.
- c. Regionaal maatwerk met heldere triggers: benoem heldere, meetbare grenswaarden en monitoringintervallen (bijv. jaarlijkse meetmomenten) zodat bij aantoonbare

verslechtering of onvoldoende verbetering aanvullende beperkingen (niet vooraf rigide) kunnen worden ingeschakeld.

d. Vergelijking en toetsing aan buitenlandse referenties: toets nieuwe normen aan internationale best practices en drempels om proportionaliteit en uitvoerbaarheid te garanderen.

e. Compensatie en transitieondersteuning: combineer eventuele normwijzigingen met subsidies/leningen voor investeringen in mitigatie-techniek en kennisoverdracht naar boeren.

7. Oproep tot snelle, maar verantwoordelijke verruiming

Gegeven de wetenschappelijke inzichten over vertraging in waterkwaliteitsreacties en de noodzaak van effectieve bronmaatregelen, pleit ik ervoor om de voorgestelde wijzigingen te gebruiken als kans om de wetgeving zodanig te formuleren dat:

- (1) onmiddellijke, disproportionele beperkingen worden vermeden;
- (2) gebiedsspecifieke en meetbare instrumenten de eerste prioriteit krijgen; en
- (3) noodzakelijke versoepelingen waar verantwoord direct worden doorgevoerd zodat boeren kunnen investeren in de maatregelen die wél snel effect hebben.

Een dergelijke balans bevordert zowel de waterkwaliteit op termijn als de economische en sociale continuïteit van het landbouwbedrijfsleven.

Slotopmerking

Ik verzoek u de wijzigingsregeling te heroverwegen met inachtneming van bovenstaande punten en te kiezen voor een beleidsmix die wetenschappelijk onderbouwd, praktisch uitvoerbaar en proportioneel is. Een gerichte verruiming, gekoppeld aan directe mitigatiemaatregelen en een strikte monitoring en triggerfunctie, is zowel duurzaam als maatschappelijk verantwoord.